

Urbana dama

FENOMEN ZIMOVALIŠTA

SOVE MALE UŠARE

UTRAGORRA SJEDERNE BOSNII I HERCEGOVINE SJEEVVVEE

Autor: Almir Huki°

URBANA DAMA-FENOMEN ZIMOVALIŠTA SOVE MALE UŠARE U GRADOVIMA SJEVERNE BOSNE I HERCEGOVINE

1. UVOD - RIJEČ AUTORA

Monografija prirodnog blaga pod nazivom „Urbana dama-fenomen zimovališta sove male ušare u gradovima sjeverne Bosne i Hercegovine“ nastala je kao rezultat lične i dugogodišnje fascinacije ulogom sova u prirodnom svijetu. U Bosni i Hercegovini (u nastavku teksta: BiH) egzistira 10 vrsta sova kao i jedno od najvećih zimovališta male ušare (Asio otus, engl. Long-eared owl) u ovom dijelu regije - Šamac na Savi. Tematika zimovališta male ušare i dalje je obavijena velom misterije, jer je jedna od rijetkih vrsta sova koja se okuplja u zimska jata. Tokom zimskih mjeseci 2016, 2017. i 2018. obišao sam više gradova na sjeveru Bosne, evidentirao i fotografisao gradska zimska jata male ušare - zimovališta.

Terenska istraživanja vršena u sjevernoj BiH, 2012. i 2018. od strane članova Ornitološkog društva „Naše ptice“ iz Sarajeva i članova Društva za istraživanje i zaštitu biodiverziteta iz Banja Luke, otkrila su desetine različitih lokacija na sjeveru BiH u kojima zimuje mala ušara. S druge strane, ja sam svoj rad fokusirao na gradove sjeverne Bosne kao naseljena mjesta, koja tokom zimskog perioda nastanjuju ove sove, što predstavlja neobičan fenomen ako uzmemo u obzir da takav odabir lokacije ipak ne predstavlja njihovo klasično stanište (obodi šuma i oranica, grmovi i sl.). Sve naprijed navedeno dodatno rasplamsava maštu i čini malu ušaru neprikosnovenim mistikom u prirodnom svijetu koji nas okružuje. U monografiji je stavljen akcenat na Bosanski Šamac kao najveće gradsko zimovalište male ušare u BiH. Gradovi - zimovališta su udaljeni jedni od drugih u prosjeku 30 km putnom komunikacijom, nalaze se na putu rijeke Save i najvećim dijelom su dio plodnog geografskog reljefa sjeverne BiH, poznate kao Posavina. Posavina se nadovezuje na plodnu zemlju pod nazivom Vojvodina, u okviru susjedne Republike Srbije, sa isto tako impozantnim brojem zimovališta male ušare. Poseban dodatak u monografiji, pored gradova, predstavljaju lokacije zimovališta u dvorištu pravoslavne crkve u opštini Srbac, dvorištu Franjevačkog samostana u Tolisi kod Orašja, zatim zimovalište u dvorištu katoličke crkve u Domaljevcu i zimovalište u dvorištu stare džamije u Brki kod Brčkog, što je predstavljeno u Spritualnom aspektu zimovališta. Monografija je, pored autorovog objektivna, dodatno obogaćena angažmanom gostujućeg fotografa, gospodina Danijela Mihajlovića, sa adresom

u Barceloni (Španija), koji je svojim fotografskim umijećem doprinjeo jedinstvenom prikazu ove divne i misteriozne ptice. Osnovni cilj fotomonografije jeste približavanje ovog neobičnog prirodnog fenomena svim domaćim i stranim ljubiteljima prirode, razbijanje sujevjerja koje još vlada u vezi prisustva sova na našim prostorima i predstavljanje ideje da je život u simbiozi između divlje životinje i čovjeka, koliko god se to činilo nemoguće, ipak moguće. Ukoliko poštovani čitalac u monografiji pronađe i djelić fascinacije na ovu vrstu, koja će pozitivno vibrirati u njegovom sjećanju, svrha monografije je ispunjena.

2. BOSNA I HERCEGOVINA I OPIS GEOGRAFSKOG PODRUČJA SJEVERNE BOSNE I HERCEGOVINE

Bosna i Hercegovina predstavlja srednje veliku balkansku zemlju izrazitih prirodnih, kulturnih, historijskih i religijskih različitosti, koja svojom ljepotom, sve više privlači pažnju turista iz svih krajeva svijeta. O prirodnim ljepotama BiH napisane su knjige, novele, putopisi, snimani filmovi, pjevane pjesme ali unatoč tome, nikad ne može biti dovoljno zapisa da zadovolji oko željno ljepote. BiH obiluje izuzetnim biološkim bogatstvom i diverzitetom staništa i predstavlja jednu od zemalja sa najvećom raznolikošću biljnih i životinjskih vrsta u Evropi.

U BiH je identificirano preko 5.000 vrsta i podvrsta vaskularnih biljaka, preko 100 vrsta riba (IV Izvještaj BiH za UN Konvenciju o biološkoj raznolikosti, 2010. godina) i 344 vrste ptica (Kotrošan, D., 2018) i drugih elemenata biološke raznolikosti.

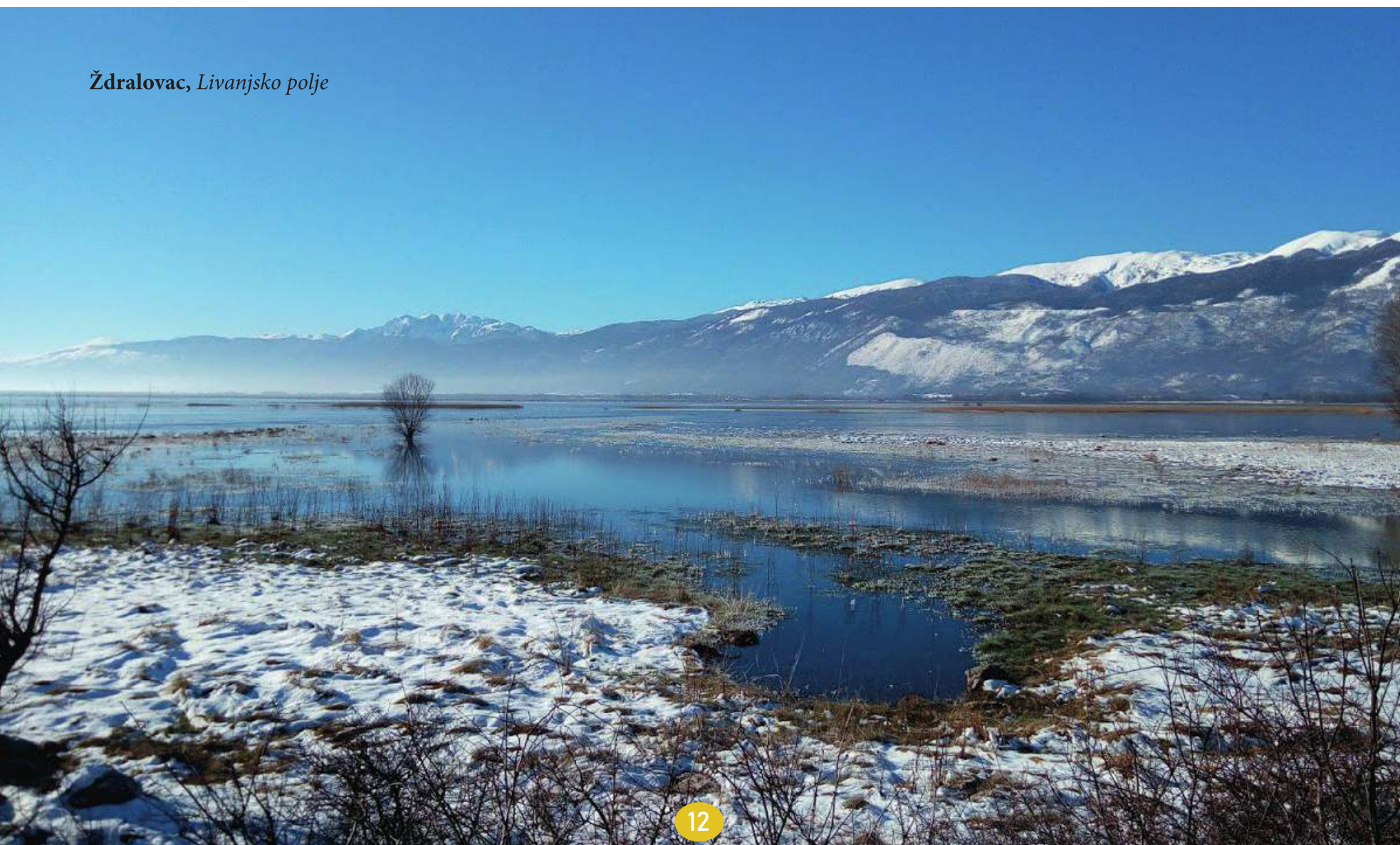

12

Oko ponornice, Lušci polje ispod Grmeča

Ždralovac, Livanjsko polje

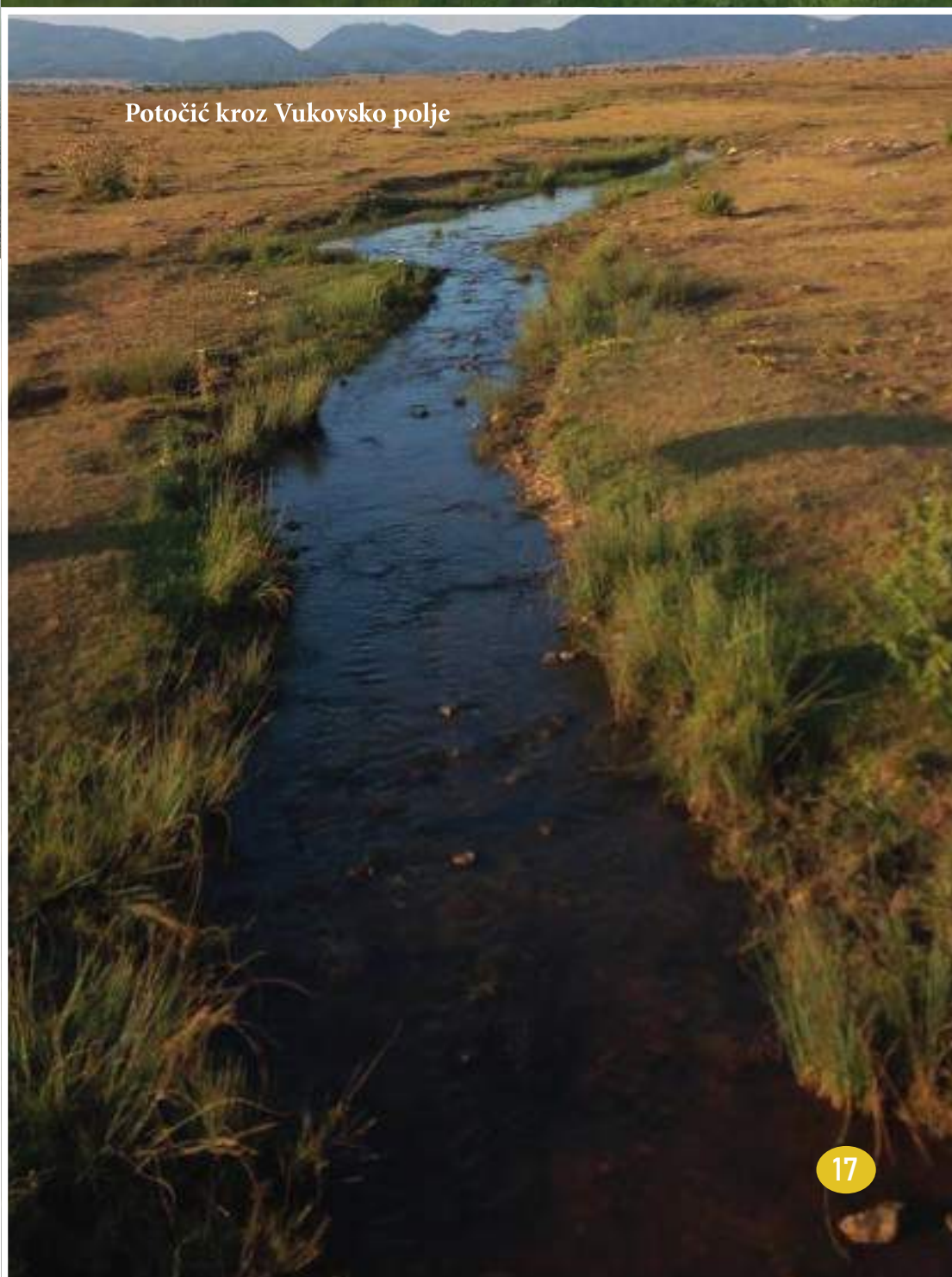
12

17

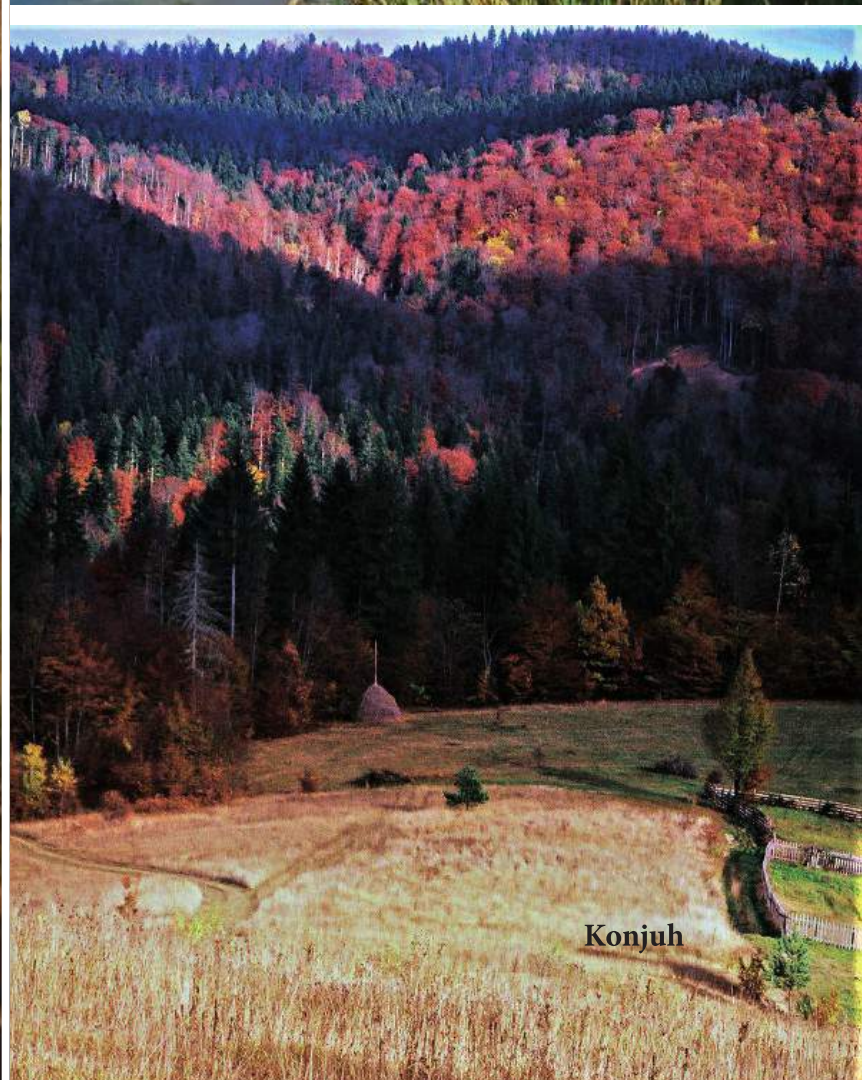
Rijeka Una

Potočić kroz Vukovsko polje

17

Konjuh

S druge strane, odvažna mala ušara prepoznala je bogatstvo prirode sjeverne Bosne, taj hranidbeni potencijal plodne ravnice Posavine i odlučila gradove tog podneblja napraviti jednim od neobičnijih zimovališta životinjskog svijeta, praveći istinsku zimsku bajku, u ovom dijelu Evrope.

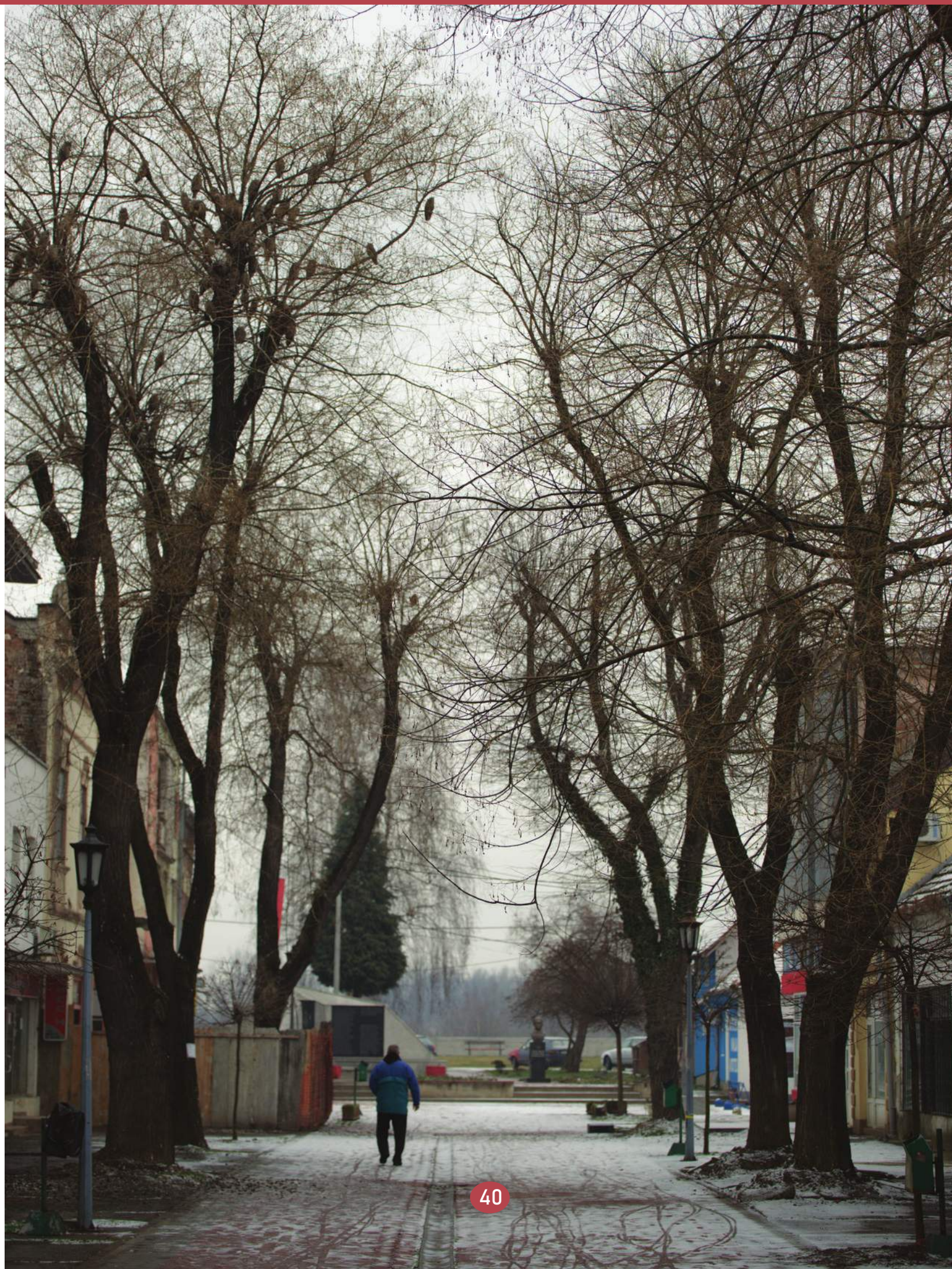

ŠAMAC NA SAVI

Šamac je gradić na rijeci Savi, prema zvaničnim rezultatima popisa stanovništva iz 2013. broji 17. 273 stanovnika (www.statistika.ba) i već duži niz godina, početkom zime, od novembra do kraja februara, Šamac je bastion više stotina sova koje su se skrasile u samom centru grada, u gradskom parku i u ulici Jovana Cvijića na Aleji drvoreda. Dana 24. 1. 2016. na dvije pomenute lokacije izbrojao sam ukupno 229 jedinki (slobodno se može uzeti odstupanje od 5-10 % na više, s obzirom na izrazitu kamuflažnu sposobnost male ušare). U gradskome parku na drvetu bora izbrojao sam 25 jedinki, zatim na drugome boru (pored trafostanice) izbrojao sam ukupno 15 jedinki i na velikom stablu javora (*Acer* sp.), odmah do stambene zgrade, još 39 sova, što čini zbir od 79 sova u gradskome parku. U ulici Jovana Cvijića, u koju se ulazi odmah iz parka, na 7 stabala hrasta izbrojao sam ukupno 150 zbijenih malih ušara. Broj od 229 šamačkih sova uistinu je fascinantan i razlog za obitavanje toliko velikog broja sova vjerovatno leži u hranidbenom potencijalu tog dijela Posavine te nekih drugih faktora. Međutim, zašto se mala ušara već godinama odlučuje za zimovanje na stablima u strogom centru grada, rizikujući negativne akcije od strane ljudi, umjesto na rubovima šuma ili ravninama gdje su im prirodna staništa, ostaje nepoznanica.

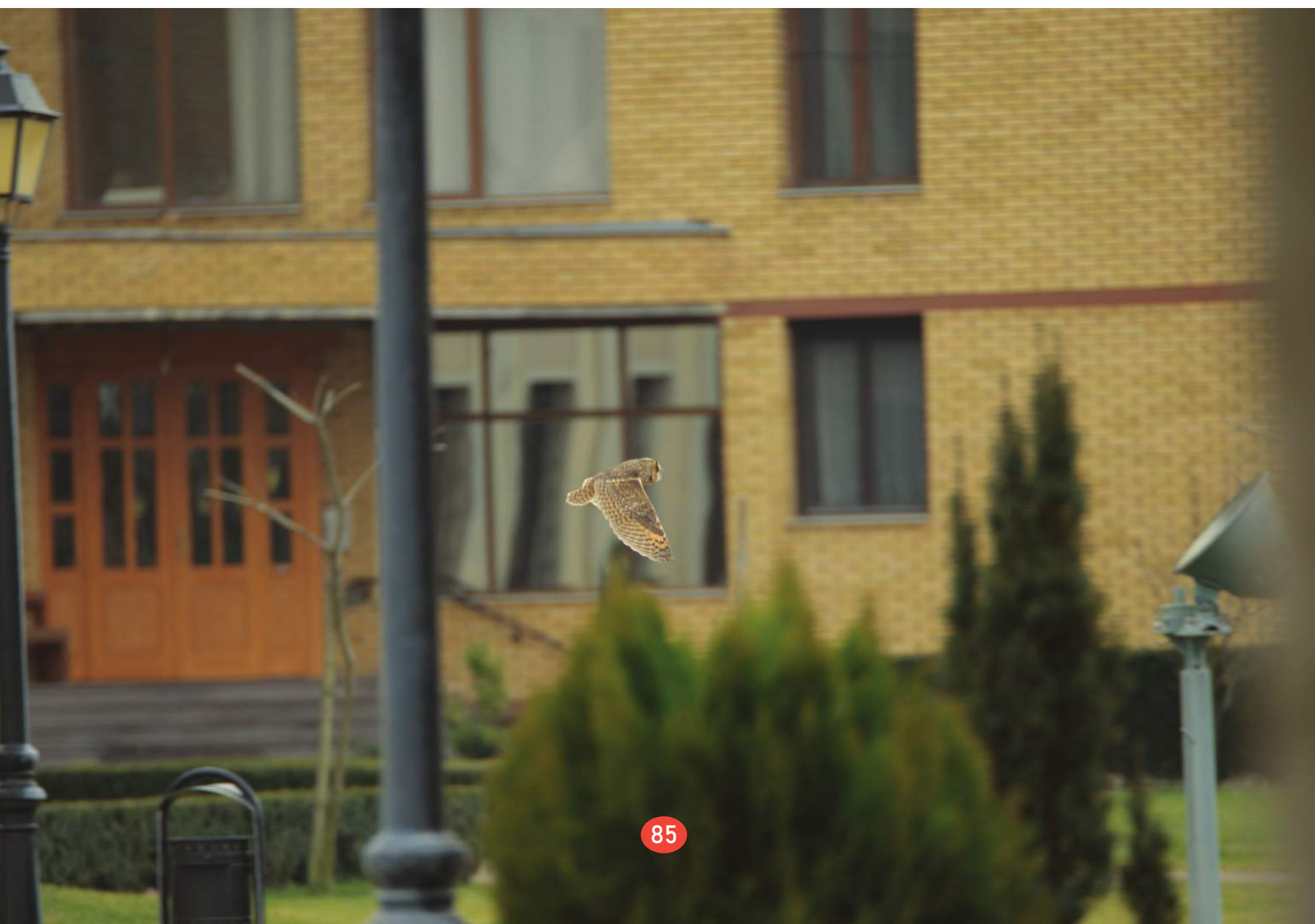

Kamuflaža

Malu ušaru krasi fantastična kamuflažna sposobnost u prirodnom ambijentu koje nastanjuje. Bilo da je riječ o drvetu bora, lipe ili hrasta jer imaju drugačiju boju lista kao i strukturu krošnje, potrebno je nekoliko minuta gledanja u krošnje drveća kako bi počeli primjećivati prve jedinice sova. Čak i u uslovima dobre vidljivosti i jake dnevne svjetlosti i onda kada je grana drveta relativno blizu očnom dijapazonu, potrebno je poput dvogleda, izoštravati svoj vid prema krošnjama kako bi se primjetili ovi majstori kamuflaže.

8. RECENZIJE

Posmatranje ptica (eng. birdwatching) odavno je prerastao aktivnost ornitologa i ornitofila i danas predstavlja jedan od najznačajnijih vidova turističke ponude u svijetu. U Bosni i Hercegovini postoje prirodni potencijali za razvoj ovakvog vida turizma, ali ne i dovoljno jaka svijest i infrastruktura za njegov razvoj. U tom pogledu posebna interesantna grupa predstavljaju fotografi i oni zaljubljenici u prirodu i prirodne fenomene koji ih nastoje ovjekovječiti kroz fotografiju.

U tom kontekstu, prezentirana publikacija predstavlja važan prilog i poziv ljubiteljima ptica u Bosni i Hercegovini i Evropi da posjete ovaj prostor i lično se uvjere u fenomen jedne vrste i njenog ponašanja, ali i sami otkriju druge interesantne priče vezane uz ptice bosanskohercegovačkog podneblja.

Sagledavajući fotomonografiju „Urbana dama- Fenomen zimovališta sove male ušare u gradovima sjeverne Bosne i Hercegovine”, jasno se izdvajaju njen naučno-stručni dio i umjetnički, kulturni i popularistički dio. Naučni i stručni dio ove publikacije odnosi se na niz značajnih informacija o zimovalištima male ušare u Bosni i Hercegovini, koje mogu biti korisne istraživačima u budućim proučavanjima distribucije, brojnosti, ponašanja i ekološkim karakteristikama staništa ove vrste. S druge strane je popularistički i kulturni dio koji se ogleda u pokušaju autora da poveže određenu mističnost pojave sove i povezanost sa sakralnim objektima, odnosno kako to autor naglašava „spiritualnu vezu”. Ipak, najznačajniji dio monografije je njen umjetnički dio predstavljen kroz fotografije koje oslikavaju autorov doživljaj vrste i fenomena njenog ponašanja tokom zime, odnosa spram čovjeka i konačno ličnog doživljaja bliskog susreta. Svaka fotografija ima određenu dozu poštivanja i divljenja koju autor ukazuje birajući tačno određeni moment koji će ostati zabilježen kroz fotografiju. Sama činjenica, kako ističe autor, da se nije nastojalo dobiti „umjetnička fotografija” već momenat zabilježen kroz objektiv, naglašava prirodnost i veću umjetničku vrijednost izabranih fotografija. Definitivno da će ova publikacija biti dio, ne samo porodičnog nasljeđa obitelji Hukić, već i budućih generacija ornitologa i ornitofila u Bosni i Hercegovini kojima je otvorila jedan novi put naučnog i umjetničkog predstavljanja ptica.

Stoga, uvažavajući sve iznesene konstatacije, mišljenja i ocjene, zadovoljstvo mi je izdavaču predložiti monografiju „Urbana dama- Fenomen zimovališta sove male ušare u gradovima sjeverne Bosne i Hercegovine”, autora Almira Hukića, za štampanje.

Sarajevo, 28.03.2019. godine

Dr.sci.Dražan Kotrošan, ornitolog, načelnik Odjeljenja za prirodne nauke Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine i predsjednik Ornitološkog društva Naše ptice

BIOGRAFIJA

Almir Hukić rođen 12.10.1980. godine u Tuzli, Bosna i Hercegovina. Od 2013. godine posjećuje i fotografira zimovališta sove male ušare na sjeveru Bosne i Hercegovine. Uspješno je spojio ljubav prema prirodi i pticama grabljivicama, izražavajući se kroz wildlife fotografiju. Član je bosanskohercegovačkog Ornitološkog društva „Naše ptice“ Sarajevo. Autor je izložbe „Mala ušara na našim zimovalištim“ u okviru Ornitofestivala u Trebinju, Bosna i Hercegovina, oktobar 2018. godine kao i više pojedinačnih izložbi u Tuzli, Bosna i Hercegovina. Želja mu je da organizuje i vodi birdwatching i bird foto-safari ture širom svoje zemlje, promovirajući bogatu ornitofaunu vječne ljepotice Bosne i Hercegovine.